

Ostrava

Kraj: Moravskoslezský

Správní obvod: Ostrava

Nadmořská výška: 334 m n. m.

Počet obyvatel: 275 766

Adresa URL: www.ostrava.cz

Okres: Ostrava-město

GPS souřadnice: 49.820923N, 18.262524E

První pís. zmínka: 1267 (757 let)

PSČ: 729 30

Historie obce Ostrava

Pod bájným Landekem

Ostrava dostala jméno podle řeky Ostravice, která město rozděluje na moravskou a slezskou část. Základ slova Ostrava znamená „ostře, rychle, bystře tekoucí řeku“. Osídlení území, na kterém dnešní město leží, je poprvé doloženo už ve starší době kamenné. Asi před 25 tisíci lety měli na vrchu Landek svá tábořiště lovci mamutů, což dokládají četné archeologické nálezy. Nejvýznamnějším objevem byla v roce 1953 nalezená 48 mm vysoká soška, torzo ženské postavy z krevele, kterému se říká Petřkovička (Landecká) venuše. Archeologové našli důkazy o tom, že pravěcí lovci používali uhlí ze slojí vycházejících na povrch jako palivo. Jde o první doložené použití černého uhlí na světě. Na bájném vrchu Landeku vybudoval v 8. století jedno ze svých početných hradišť slovanský kmen Holasiců. Někdy ve druhé polovině 13. století tady založil kamenný hrad český král Přemysl Otakar II.

Zrození středověkého města

K nejstarším ostravským vsím patří Polská (dnes Slezská) Ostrava, která je zmíněna v jednom z dokumentů papeže Řehoře IX. již v roce 1229. Ke střežení hranice mezi polským a českým státem byl na ostrohu nad soutokem řeky Lučiny s Ostravicí vybudován Slezskoostravský hrad zaznamenaný v listině z roku 1297. Dnešní Moravské Ostravě, jejíž název je poprvé uveden v závěti olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburku v roce 1267, byl statut města udělen zcela jistě před rokem 1279. Nově budované město se stalo střediskem pro biskupské vesnice v okolí. Jeho jádro tvořilo čtyřúhelníkové náměstí (dnešní Masarykovo náměstí). V roce 1362 mu král a císař Karel IV. udělil právo konání 16denního výročního trhu. Privilegium znamenalo zvýšení prestiže Ostravy, díky němuž se město na levém břehu Ostravice mohlo ve 14. století proměnit v důležitý bod na mapě středověkých trhů. Husitské války do života města příliš nezasáhly. V roce 1438 ho získal na krátkou dobu husitský hejtman Jan Čapek ze Sán a po něm válečník Jan Talafús z Ostrova. V roce 1437 pak byla Moravská Ostrava definitivně začleněna do hokvaldského panství, jehož osudy sdílela až do roku 1848.

Rozmach brzdily války a katastrofy

Jedinou kamennou budovou ve městě byl, spolu se zámek (sídlem purkrabího), kostel sv. Václava (první písemná zmínka 1297). Základní soustava městských hradeb byla vybudována v letech 1371-1376. Budova radnice na dnešním Masarykově náměstí je poprvé připomínána v roce 1539. Prošla několika stavebními úpravami, současná podoba pochází z roku 1859. V roce 1564 je doložena existence dřevěného kostelíka sv. Kateřiny v Hrabové. V první polovině 16. století postavení Ostravy posílilo díky rozvoji řemeslné výroby, především soukenictví, tkalcovství a krejčovství. Významnou složkou hospodářství se stalo výnosné rybníkářství. V roce 1533 město zakoupilo ves Čertovu Lhotu

(dnešní Mariánské Hory) a v roce 1555 Přívoz. Do života Moravské Ostravy nepříznivě zasahovaly vedle vojenských tažení živelné katastrofy - povodně a požáry. Největší požár v roce 1556 prakticky zničil domy na náměstí. V roce 1625 zemřela asi polovina obyvatel v důsledku morové epidemie. Za třicetileté války patřila Moravská Ostrava k nejvíce postiženým městům v českých zemích.

Okupovalo ji dánské vojsko, od roku 1642 ze slezské strany Švédové.

Nález uhlí a železářny otočily kola dějin

Oživení hospodářského života na Ostravsku přinesl objev uhlí v roce 1763 v údolí Burňa v Polské Ostravě. Jeho výskyt o čtyři roky později potvrdil báňský odborník Jan Jakub Lutz. Přesto s pravidelnou těžbou začal majitel panství František Josef hrabě Wilczek až v roce 1787. Připojení Haliče k monarchii v roce 1772 umožnilo rozšíření obchodu s dobyt看kem a částečně podnítilo hospodářský rozvoj.

Prudký růst aglomerace nastartovalo v roce 1828 založení železáren ve vsi Vítkovice olomouckým arcibiskupem Rudolfem Habsburským. Napojení na Severní dráhu Ferdinandovu v roce 1847 prostřednictvím nádraží ve Svinově a Přívoze způsobily, že Ostrava se ve druhé polovině 19. století stala jedním z nejvýznamnějších průmyslových středisek rakousko-uherské monarchie. Rozkvět průmyslu vyvolal i příliv obyvatelstva. V roce 1830 žily v Moravské Ostravě necelé dvě tisícovky lidí, za padesát let přesáhl jejich počet 13 tisíc. Výrazně se zvýšil podíl německy a polsky mluvícího obyvatelstva. Hlavně přistěhovalci obsadili řadu dělnických kolonií v Polské Ostravě, Vítkovicích a dalších obcích.

Společenský a kulturní život národností žijících ve městě se na přelomu 19. a 20. století soustřeďoval do českého Národního domu (dnes Divadlo J. Myrona), Německého domu (zničen na konci 2. sv. války), Polského domu a Městského divadla (dnes Divadlo A. Dvořáka). Nejvýznamnější církevní stavbou byla v roce 1889 dokončená bazilika Božského Spasitele. Po vzniku ČSR v roce 1918 si Ostrava díky železářnám a dolům uchovala významné hospodářské postavení a pomalu se přetvářela ve správní, společenské a kulturní centrum.

Sen o Velké Ostravě se naplnil

K 1. 1. 1924 byla vytvořena tzv. Velká Ostrava, která přinesla sloučení sedmi moravských obcí v jeden celek (Moravská Ostrava, Přívoz, Mariánské Hory, Vítkovice, Hrabůvka, Nová Ves a Zábřeh nad Odrou). To významně ovlivnilo stavební vývoj města. Vyrostla řada obchodních domů, bank, administrativně správních budov. Nejvíce pozornosti připoutala 28. října 1930 slavnostně otevřená Nová radnice s kvadratickou 75 m vysokou prosklenou věží. Život města ovlivnila v letech 1929-1934 výrazně světová hospodářská krize. Po Mnichovské dohodě na podzim 1938 a odstoupení pohraničních území Německu, vyvrcholila tragédie Masarykova Československa 15. března 1939 nacistickou okupací zbytku republiky. Jednotky německé wehrmacht vpochoďovaly do Moravské Ostravy ještě o den dříve. Největší průmyslové podniky jako Vítkovické horní a hutní těžiřstvo nebo Severní dráha Ferdinandova se dostaly do správy řískoněmeckého koncernu Göringových závodů a přeorientovaly se na válečnou výrobu. Blížící se konec války přinesl v srpnu 1944 nálety anglo-amerických spojenců, které město vážně poškodily. Ostrava a její obyvatelé se dočkali osvobození 30. dubna 1945. Vojska 4. ukrajinského frontu Rudé armády spolu s 1. čs. samostatnou tankovou brigádou tak završila těžké a krvavé boje v rámci Ostravsko-opavské operace.

Ocelovým srdcem republiky

Po roce 1945 a v průběhu padesátých let 20. století se Československo orientovalo na rozvoj hornictví, ocelářství a dalších oborů těžkého průmyslu. Jeho centrem se stala Ostrava, v té době nazývana „město uhlí a železa" nebo také „ocelové srdce republiky". V roce 1949 se začalo se stavbou

rozsáhlého průmyslového komplexu Nová huť v Ostravě-Kunčicích. Masivní podpora těžkého průmyslu znamenal příliv nových pracovních sil do Ostravy a okolí. V tehdejších okrajových částech města vyrostla řada nových sídlišť, především Poruba, Zábřeh, Hrabůvka, později Výškovice a Dubina. Ostrava se stala v roce 1945 sídlem Vysoké školy báňské (přeložena z Příbrami) a pobočky Pedagogické fakulty brněnské Masarykovy univerzity. Ta se osamostatnila v roce 1959 a v roce 1991 byla začleněna do nově vzniklé Ostravské univerzity. Kulturní a společenský život zajišťovaly dvě stálé scény dnešní Divadlo Antonína Dvořáka (od r. 1945 Zemské divadlo, 1949-1990 Divadlo Zdeňka Nejedlého) a Divadlo Jiřího Myrona (Národní dům, 1945-1954 Lidové divadlo). Oblibě hlavně mezi mladými diváky se těší Divadlo Petra Bezruče (založené r. 1948 jako Divadlo mladých) a Komorní scéna Aréna (od roku 1951 Divadlo hudby). Pro malé diváky byla v roce 1946 otevřena amatérská loutková scéna s názvem Dřevěné království, od roku 1953 profesionální Divadlo loutek. V roce 1954 začala svou koncertní činnost dnešní Janáčkova filharmonie Ostrava.

Na cestě ke svobodě a demokracii

K výrazným politickým a hospodářským změnám došlo po roce 1989. Ostrava se stala statutárním městem v čele s primátorem, městskou radou a zastupitelstvem voleným ve svobodných a demokratických volbách. V důsledku restrukturalizace průmyslu byla razantním způsobem utlumena důlní činnost. Poslední vozík uhlí vyvezený 30. června 1994 z jámy Odra v Přívoze (dříve Důl František) ukončil více než dvě století trvající dějiny aktivního důlního podnikání v Ostravě. Vítkovické vysoké pece, které tvoří výraznou městskou dominantu, vyhasly v roce 1998. Ve Vítkovicích se začali orientovat na strojírenskou výrobu. Na území města se ocelářství soustředilo do Nové huti (dnes Arcelor Mittal). Papežskou bulou Ad Christifidelium spirituali vydanou Janem Pavlem II. dne 30. května 1996 se Ostrava stala sídelním městem ostravsko-opavské diecéze. Bazilika Božského Spasitele byla povýšena na katedrálu. Do života města a mnoha jeho obyvatel dramaticky zasáhla povodeň z července roku 1997, označovaná jako „tisíciletá voda“. Škody způsobené nejrozsáhlejší povodní v historii Ostravy byly odhadnuty na více než čtyři miliardy korun. Od roku 2000 se Ostrava stala sídelním městem nově vzniklého Ostravského, dnes Moravskoslezského kraje.

